

Terug naar Tarvod

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

Boris O. Dittrich

Terug naar Tarvod

Ambo|Anthos
Amsterdam

Deze uitgave kwam tot stand door bemiddeling van
Sebes & Bisseling Literary Agency te Amsterdam

ISBN 978 90 263 5112 9
© 2020 Boris O. Dittrich
Omslagontwerp Marry van Baar
Foto auteur © Merlijn Doomernik

Verspreiding voor België:
Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

Voor Jehoshua

Voorwoord

In *Terug naar Tarvod* vertel ik het bijzondere verhaal van een man die ik nooit in levenden lijve heb ontmoet. Graag leg ik u uit hoe dit boek op mijn pad is gekomen en waarom ik de noodzaak voelde het te schrijven.

In de zomer van 2019 deed ik onderzoek voor een nieuw boek. Mijn oog viel toen op een interview in de krant met een ambtenaar van het Rijksvastgoedbedrijf, Sophie Lohman. Ze heeft een baan waarvan weinig mensen het bestaan kennen. Mij interesseerde haar werk onmiddellijk. Het is haar taak om nabestaanden op te sporen in onbeheerde nalatenschappen – als een persoon overlijdt zonder te hebben aangegeven wie er aanspraak kan maken op de erfenis. Lohman gaf als voorbeeld: ‘Laatst kreeg ik de zaak binnen van een Surinaamse man die drie jaar eerder was overleden. Hij had nog behoorlijk wat geld op zijn bankrekening staan. Geen schulden, geen testament en niemand die de erfenis kwam opeisen. Dan gaan we kijken of we niet toch nog ergens een familielid kunnen opsporen. In dit geval kwam ik in Paramaribo uit, waar ik via oude bewaarde brieven zijn nicht wist te vinden. Lang geleden had ze alle contact met haar oom verbroken. Hij zou haar als jong meisje heb-

ben misbruikt en ze wilde zijn geld niet.'

Ik schreef Lohman een e-mail met de vraag of ze met me zou willen afspreken. 'Ik wil graag wat meer weten over de dilemma's en valkuilen die u ongetwijfeld tegenkomt. Wat u doet lijkt in zekere zin op detectivewerk. Misschien kan ik uw informatie gebruiken voor een nieuwe thriller die ik aan het voorbereiden ben.'

Ze reageerde meteen. We spraken nog diezelfde week af in het gebouw van het ministerie van Financiën in Den Haag, waar het Rijksvastgoedbedrijf is ondergebracht. Sophie Lohman bleek een leuke vrouw, begin dertig, die vlot, zakelijk en soms emotioneel over haar werk sprak.

Na een korte introductie stelde ze voor naar de kelder te gaan voor een rondleiding. 'Neem je jas maar mee,' zei ze, 'het is er fris.' Dat klopte inderdaad, de temperatuur in de kelder wordt constant op zestien graden gehouden. Ze begon te vertellen: 'Uit alle delen van het land worden dozen met spullen hierheen gebracht. Per jaar worden er landelijk zo'n achthonderd meldingen van onbeheerde nalatenschappen gedaan, maar bij lang niet alle gevallen wordt het Rijksvastgoedbedrijf betrokken.'

We liepen langs de stellages. Ik zag planken vol met verhuisdozen, overblijfselen uit een voorbij leven. De meeste bevatten persoonlijke zaken als fotoalbums, brieven, een postzegelverzameling en diploma's. Vaak is alles van waarde al door de gemeente verkocht, maar in een enkel geval worden beelden, schilderijtjes, antieke klokken en dergelijke meegeleverd.

In het middendeel van de kelder stond een lege stellage die Sophie voor de ladingen van het najaar had bestemd. Ondertussen vertelde ze me dat ze solidair is met veel van haar cliënten, de overledenen wier nalatenschap is opengevallen. Soms is hun dood zelfgekozen, maar meestal gaat het om overlijden na ziek-

te of ouderdom. Gemotiveerd gaat ze voor hen aan de slag, doet een omgevingsonderzoek en geniet van de verhalen die men haar toevertrouwt. Het liefdesleven, de tragische gebeurtenissen, de dood van ouders of kinderen, het interesseert haar allemaal. Zo af en toe lukt het haar een ver familielid te vinden. Die successen geven haar voldoening en compenseren al die keren dat ze moet concluderen dat niemand zich om de overledene heeft bekommerd.

Sophie hield even stil en leek een moment te twijfelen. ‘Ik probeer iedere zaak mijn volledige aandacht te geven, maar er is er één die eruit springt.’

Ze wees een grote verhuisdoos aan. Op de zijkant stond geschreven: ‘Roman Ronnes, gestorven op of omstreeks 18 september 2017. Amsterdam.’

Sophie keek me even aan. ‘Zijn verhaal wil ik vertellen. Kom, we gaan naar boven, daar is het behaaglijker.’

Boven, in de kantine, zette ze een tas naast zich op de grond en stak van wal.

‘Natuurlijk hebben ook de doden recht op privacy en met alle gevallen gaan we discreet om. Dat ik je het volgende vertel is me op een uitzonderlijke manier verzocht. Je kunt je niet voorstellen hoe blij ik was dat je mij mailde.’

Ze zweeg even en leek in haar hoofd de feiten opnieuw te rangschikken.

‘Goed, Roman Ronnes. Bijna al zijn bezittingen waren door de gemeente Amsterdam naar het grofvuil afgevoerd. Alleen een paar persoonlijke documenten waren overgebleven, in een doos gestopt en hiernaartoe gebracht. Onderin trof ik een donkere leren map aan met daarop RR in krulletters. Roman Ronnes. Daarin zat een manuscript dat in niet al te beste staat verkeerde. Het was met de rug vastgelijmd aan de map, maar de

lijm was uitgedroogd. De meeste pagina's waren losgeraakt en aan de randen door vocht aangetast. Soms was de inkt doorgelopen waardoor moeilijk te lezen was wat er stond. De bladzijden waren niet genummerd. Toen ik de laatste pagina's opensloeg, gleden er twee zwart-witfoto's en een kleurenfoto uit.'

Ze schoof ze over de tafel mijn kant op. 'Hier, kijk.'

Op de ene zwart-witfoto stond een oude vrouw, die haar hand ophief richting de lens van de camera. Haar grijze haar hing in strengen langs haar gezicht. Ze oogde vermoeid. Achter haar liepen drie jonge mannen, ze keken trots voor zich uit. Sophie zei: 'Toen ik de foto voor het eerst zag kwam de vrouw me vaag bekend voor. Ik associeerde haar met mijn eigen schooltijd, met lessen maatschappijleer of geschiedenis. Was het een schrijfster? Een uitvindster van een medicijn?'

Achter op de foto stond geschreven: 'Golda bezoekt Tarvod, augustus 1977'.

De tweede zwart-witfoto was een iets grotere afdruk, het papier bobbelde. Het was een typisch vakantiekiekje. Twee jonge mannen stonden dicht tegen elkaar aan, de een met de arm leunend op de schouder van de ander. Met op de achtergrond de contouren van een ronde berg keken ze vrolijk in de lens. De een was blond, de ander donker. Hun lichamen waren gespierd, maar hun gezichten waren overbelicht en dus minder goed zichtbaar. De man met donker haar stond ook op de foto met Golda. Wat was hij mooi. Sophie draaide de foto voor me om. Op de achterkant stond: 'Met Noah in Tarvod'.

De kleuren van de derde foto waren wat verschoten en de focus was niet echt scherp. Noah keek recht in de lens. Zijn grote rechteroog ving het licht. Zijn blik was onbestemd, een beetje afwachtend, angstig haast. Hij had een gladde huid, op zijn bovenlip wat donkere stoppeltjes. Geen glimlach. Onder zijn zwar-

te krullen stak zijn oor uit. Het licht viel van opzij op zijn neus en voorhoofd. Om zijn nek was een deel van een gouden ketting zichtbaar, maar die verdween onder zijn lichtgroene T-shirt. Hij leunde tegen een muur, beige van kleur. Op de achterkant stond met vulpen geschreven: 'Noah Lauder op mijn verjaardag in de kerk op berg Tabor, 1977'.

Sophie pakte uit haar tas het manuscript. 'Dit is het,' zei ze met een zucht.

'Door Roman Ronnes, voorjaar en zomer van 2017', stond in vulpen geschreven op het eerste vel. Het handschrift was klein en gelijkmatig, maar verderop waren de woorden soms in hakenpoten op het papier gekrast, alsof Ronnes haast had of ge-emotioneerd was.

Ik las de openingsalinea.

Als ik terugkijk op mijn leven, dan zie ik een man die altijd hard heeft gewerkt en daar tevreden mee was. Ik leefde voor mijn werk en was ambitieus, maar door mijn ziekte ben ik anders aan gaan kijken tegen wat er werkelijk toe doet. Nu ik mijn gedachten aan het papier toevertrouw besef ik dat niet mijn werk maar mijn contact met andere mensen het allerbelangrijkste in mijn leven is geweest. Waar te beginnen? Met wie? Wat de liefde betreft: ik heb enkele relaties gehad, maar geen van alle heeft me tot in mijn wezen geraakt. Op één uitzondering na. Er was een korte periode in mijn leven die eruit sprong. Ik was negentien, net volwassen. Het was een periode van ruim drie maanden, duidelijk afgebakend, veertig jaar geleden, in 1977. Toen werkte ik in kibboets Tarvod in Israël. Voor even was ik volmaakt gelukkig. De gevoelens die ik daar bij mezelf ontdekte heb ik nooit meer zo intens ervaren. Ik hield in de kibboets een dagboek bij en op basis daar-

van vertel ik wat er in die drie maanden met me is gebeurd. Ik moet het vertellen, want het kan wonderlijk lopen in het leven. Die periode van veertig jaar geleden is weer helemaal actueel, onverwachts, en geeft me in mijn laatste levensfase kracht en inspiratie. Ik wil dat anderen ervan weten, zodat het niet verdwijnt maar een blijvend monument is.

Ik keek Sophie aan. ‘Interessant,’ zei ik.

‘En er is nog veel meer,’ antwoordde ze en ze vertelde verder. Inderdaad bleek het verhaal van Roman Ronnes stof te bieden voor een nieuw boek, maar op een heel andere manier dan ik van tevoren had vermoed.

Aan het eind van de middag ging ik met het manuscript en de foto’s naar huis.

Het boek dat u nu in handen heeft, is de weerslag van wat Sophie me toen in de kantine en tijdens veel daaropvolgende gesprekken vertelde. Met de publicatie ervan wil ik niemand in strafrechtelijke problemen brengen. Na het inwinnen van juridisch advies heb ik een paar kleine wijzigingen aan het eind aangebracht, maar dat doet niet af aan de kern van wat er is gebeurd. Mijn advocaat heeft uitvoerig met Noah Lauder, een van de hoofdpersonen, gesproken en hem de mogelijke juridische consequenties voorgehouden. Noah staat erop dat het boek wordt gepubliceerd. ‘*Come what may*,’ was zijn reactie. Hij heeft de tekst niet goedgekeurd, want hij leest geen Nederlands en een vertaling vond hij niet nodig. Dit heeft hij tot twee keer toe in een e-mail bevestigd. Mocht de lezer hieraan twijfelen, dan ben ik bereid de naam van de advocaat te geven die mij tijdens het schrijven heeft geadviseerd. Zij kan een en ander te bevestigen. Bovendien kan ik het manuscript en de twee zwart-witfoto’s la-

ten zien, mocht daar behoefte aan zijn. Ze liggen in een kluis bij haar op kantoor.

De kleurenfoto staat op het omslag.

Boris O. Dittrich

Deel 1

Het manuscript van
Roman Ronnes

De dood zit me op de hielen. Ik herlees de e-mails van 2017 over de tijd van toen en staar naar de foto's van veertig jaar geleden. De Skypegesprekken van de laatste maanden inspireren me.

Ik heb ervoor gekozen de tijd die ik nog heb productief te maken door de gebeurtenissen uit Tarvod op te schrijven. Het verleden komt heel dichtbij, ik kan het recht in de ogen kijken en de geuren van toen zweven als parfum om me heen.

Toch kunnen herinneringen bedrieglijk zijn. Naarmate de tijd verstrijkt veranderen ze. Woorden die toen gesproken werden worden puntiger, mensen met wie ik omging lijken liever te worden of juist onaangener. Sommige dingen uit het verleden zijn grimmiger geworden en koud, andere juist warmer en betekenisvol. Maar één ding weet ik zeker.

Tarvod is het fundament waarop de rest van mijn leven is gebouwd.

Roman Ronnes

Woensdag 18 mei 1977

De piloot van het El Al-vliegtuig had de daling ingezet. In mijn stoel aan het raam zag ik de kustlijn van Tel Aviv dichterbij kruipen. We zaten met zijn negenen bij elkaar, een paar gezichten per raampje. Opgewonden, alsof we op een schoolreisje waren, spraken we over onze verwachtingen. Het was mijn eerste grote reis naar het buitenland, alleen, zonder mijn ouders, en ook al hield ik me groot, ik was gespannen. Niemand van de groep was eerder in Israël geweest. Paul zat een rij achter me, ook hij studeerde in Leiden en samen hadden we ons als vrijwilligers opgegeven.

De anderen had ik een paar weken voor ons vertrek ontmoet, op een voorlichtingsbijeenkomst van reisorganisatie Kibboets Tours. We zaten in een kring. Onze groepsleider Florian Goldenberg, een man van een jaar of veertig met een vlassig baardje in een bruin ribfluwelen pak, bracht de laatste oorlog van Israël uit 1973 in herinnering. Terwijl hij zijn pijp stopte vertelde hij waar we zoal tijdens ons verblijf rekening mee moesten houden.

‘Jom Kipoer is de belangrijkste feestdag in Israël. Het wordt ook wel de Dag der Vergeving genoemd. Men gelooft dat God op die dag over het lot van de mensen beslist voor het komende

jaar. Er wordt niet gewerkt, het openbare leven ligt stil, er wordt gevestigd en seks is niet toegestaan. Uitgerekend op die dag werd Israël verrast door de aanval van zijn buurlanden. Premier Golda Meir kreeg er de schuld van dat het land niet op de aanval van de Arabische buuren was voorbereid. Israël was bijna onder de voet gelopen.’

Mijn gedachten bleven haken bij het woord seks.

Met een trotse uitdrukking op zijn gezicht keek Goldenberg de kring rond. ‘Maar we hielden stand en joegen de vijand terug.’ Hij voegde eraan toe dat de meeste vrijwilligers die naar Israël gingen hun solidariteit met het land wilden tonen en het wilden helpen opbouwen. ‘Wat is jullie motivatie om ruim drie maanden in een kibboets te gaan werken?’ vroeg hij hoopvol.

Er viel een stilte. Ik keek naar de mensen met wie ik de komende tijd zou optrekken.

Voor Sallo was het eenvoudig, hij begon dan ook als eerste. Hij was Joods en wilde Israël leren kennen.

‘Het land heeft zich al in drie oorlogen tegen de Arabische buurlanden moeten verdedigen. Het is een jong land,’ zei hij. ‘Het bestaat nog niet eens dertig jaar, sinds 1948. Ik wil graag helpen.’

Paul nam het woord. ‘Ik wil de heilige plaatsen bezoeken en hoop in de kibboets in de buitenlucht te kunnen werken.’

Hij gaf me een knipoog. Ik wist dat hij blufte, dat hij zijn antwoord uit de reisfolder had gehaald, want eigenlijk was hij alleen geïnteresseerd in een lange en goedkope vakantie. We woonden in hetzelfde studentenhuis aan de Oude Singel in Leiden en waren lid van dezelfde studentenvereniging. We studeerden allebei rechten en waren bevriend geraakt. Bij het voorbereiden van onze reis had hij herhaaldelijk gezegd: ‘Ik hoop er een leuke meid tegen te komen.’